

رشد تولید علمی در ایران و پیشتازی ایران در علوم اعصاب*

مطابق جدول مذکور که دوره پنج ساله ۱۹۹۸ تا ۲۰۰۲ را در بر می‌گیرد بیشترین ارجاع به مقالات علمی ایرانی در این دوره، مربوط به علوم اعصاب است. دیگر زمینه‌هایی که ایران در آنها مشارکت نسبی زیادی داشته شامل داروشناسی، ریاضیات و مهندسی است و علوم مربوط به شیمی، شاخصترین زمینه فعالیت محققان ایرانی ظرف ۵ سال گذشته بوده است، به گونه‌ای که در این دوره ایران به تنهایی ۲۱۹۹ مقاله در زمینه شیمی منتشر کرده که در عین حال بالاترین تعداد مقاله تولیدی در یک رشته خاص در میان کشورهای مورد مطالعه است.

کشور	رشته (به ترتیب الفبا)
مصر	اکولوژی / علوم زیست محیطی
مصر	داروشناسی
عربستان سعودی	ریاضیات
عربستان سعودی	زیست‌شناسی / زیست‌شیمی
عمان	شیمی
مصر	علم مواد
ایران	علوم اعصاب
مصر	علوم زمین
مصر	علوم کشاورزی
سوریه	علوم گیاهی و جانوری
لبنان	فیزیک
اردن	مهندسی

* منبع:

Middle eastern nations making their mark, Science Watch, 14 (2003), no. 6.

وب‌گاه:

http://www.sciencewatch.com/nov-dec2003/sw-nov-dec2003_page1.htm

ترجمه (با تلخیص) از سروش سهرابی، پژوهشکده علوم شناختی، پژوهشگاه دانشهای بنیادی.

رشد تولید علمی ایران در سالهای اخیر، بازتاب ویژه‌ای در رسانه‌های مؤسسه اطلاعات علمی (Institute for Scientific Information) یا به اختصار ISI) متعلق به شرکت تامسن (Thomson) داشته است. به گزارش وب‌گاه این مؤسسه که در زمره معروفترین مؤسسات جهانی است که شاخصها و آمارهای مهم ۱۷۰ کشور جهان را به خصوص در زمینه‌های علمی و تحقیقاتی، جمع‌آوری، پردازش و منتشر می‌کند، ایران موفق شده است شمار مقالات علمی منتشر شده خود را ظرف دو دهه گذشته به میزان سه برابر افزایش دهد. البته سایر کشورهای منطقه نیز در دوره زمانی مشابه رشد قابل توجهی -- ولی نه به اندازه ایران -- در این زمینه داشته‌اند.

نشریه Science Watch، از انتشارات این مؤسسه، در شماره نوامبر/دسامبر ۲۰۰۳ خود نتایج تحقیقی درباره فعالیت‌های علمی کشورهای خاورمیانه در علوم و تحقیقات مختلف را منتشر کرده است.

این تحقیق درباره کشورهای مصر، ایران، عربستان سعودی، اردن، امارات متحده عربی، لبنان، عمان، سوریه و عراق صورت گرفته و مقالات منتشره از سوی این کشورها بین سالهای ۱۹۸۱ تا ۲۰۰۲ بررسی و شمارش شده است. بر پایه این تحقیق، در حالی که کشور مصر با تولید ۲۴۹۲ مقاله در سال ۲۰۰۲، بزرگترین تولید کننده مقالات علمی در مجموعه کشورهای یاد شده بوده است، میزان تولید علمی ایران از میزان ۵۰۱ مقاله در سال ۱۹۹۶ به ۱۸۳۰ مقاله در سال ۲۰۰۲ افزایش یافته است. در میان کشورهای مورد تحقیق، عراق تنها کشوری است که رشد معکوس داشته و تولید آن از ۲۰۲ مقاله در سال ۱۹۸۱ به ۷۰ مقاله در سال ۲۰۰۲ کاهش یافته است.

این نشریه ضمن انتشار نتایج مختلف این تحقیق، نمودارهایی از روند روبه رشد انتشار مقالات علمی در کشورهای یاد شده و مقایسه نسبی آن با آمار جهانی از نظر میزان ارجاع و استناد محققان به این مقالات، ارائه کرده است که در وب‌گاه ISI و نشریه Science Watch قابل دسترسی است.

از دیگر نتایج قابل توجه این تحقیق، جدول کشورهای پیشتاز خاورمیانه در هر یک از زمینه‌های علمی و تحقیقاتی بر اساس میزان ارجاع به مقاله‌هاست. به این منظور در هر زمینه، کشورهایی که دست کم صد مقاله در آن زمینه منتشر کرده‌اند، از لحاظ میزان ارجاع به‌ازای هر مقاله، با هم مقایسه شده‌اند.